

Mirka Niemi

Vahtimestareiden uudet vaatteet

Case: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vestonomi

Vaatetusalan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Päivämäärä 24.04.2013

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Mirka Niemi Vahtimestareiden uudet vaatteet Case: Metropolia Ammattikorkeakoulu 31 sivua + 2 liitettä 24.04.2013
Tutkinto	Vestonomi
Koulutusohjelma	Vaatetusalan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaaja(t)	TaM Sylvia Kuutama Kiinteistöpäällikkö Niko Takala
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella yhtenäiset, yrityksen imagoa tukevat työasut Metropolia Ammattikorkeakoulun vahtimestareille. Työn tavoitteena oli myös tutkia toimivan työvaatetuksen ominaisuuksia painottaen vahtimestarien työnkuvaa.</p> <p>Tutkimus on kvalitatiivinen. Aineistoa työtä varten kerättiin pääasiassa haastatteluilla ja hyödyntäen työvaatetukseen, vaatetusfysiologiaan sekä visuaalisen identiteetin hallintaan liittyvää kirjallisuutta.</p> <p>Työ alkaa tavoitteiden määrittämisellä ja aiheen rajauksella ja etenee tutkimusmenetelmän valintaan. Seuraavaksi on vuorossa asiakkaan esittely, jossa kerrotaan yleisesti Metropolia Ammattikorkeakoulusta ja sen brändistä. Samassa yhteydessä käsitellään myös Metropolian kiinteistöpalveluita sekä vahtimestarien työnkuvaa. Seuraavassa osiossa perehdytään toimivan työvaatetuksen ominaisuuksiin painottaen Metropolian vahtimestareiden työn kannalta olennaisia asioita. Luvun lopussa käsitellään Metropolian visuaalista identiteettiä ja sitä, millaisia vaatimuksia se asettaa työasujen suunnittelulle.</p> <p>Työssä edetään varsinaisen teoriaosuuden jälkeen kuvaamaan työasujen tuotekehitysprosessia, jonka tuloksena esitellään lopullinen työasukokonaisuus. Työn lopussa on arviointi työlle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta sekä tekijän pohdintaa. Liitteistä löytyvät vahtimestarien haastattelupohja sekä lopullisten mallien tasokuvat.</p> <p>Tutkimuksen pohjalta suunniteltiin Metropolian vahtimestareille sisäkäyttöön vuodenaikavaihtelut huomioon ottava työasukokonaisuus, joka tukee Metropolian visuaalista identiteettiä ja sopii vahtimestarien työnkuvaan.</p> <p>Koska tämä opinnäytetyö käsittelee vain työasujen suunnittelua, voisi aiheesta jatkaa mm. perehtymällä työasujen hankintaprosessiin tai selvittää suunniteltujen mallien toimivuutta todellisissa käyttötilanteissa.</p>	
Avainsanat	Metropolia Ammattikorkeakoulu, työvaatteet, vaatetussuunnittelu, vahtimestarit, visuaalinen identiteetti

Author(s) Title Number of Pages Date	Mirka Niemi Functional Work Wear Collection for Porters Case: Metropolia University of Applied Sciences 31 pages + 2 appendices 24 April 2013
Degree	Bachelor of Fashion and Clothing
Degree Programme	Fashion and Clothing
Specialisation option	-
Instructor(s)	Sylvia Kuutama, M.A. Niko Takala, Property Manager
<p>The main objective of this final project was to design uniform work wear for the porters of Metropolia University of Applied Sciences. The previous property manager of Metropolia assigned the project with a wish to provide the porters with stylish and functional garments which would support the visual identity of Metropolia University of Applied Sciences.</p> <p>Information was mostly gathered by interviewing the porters and the property manager. For information relating to Metropolia's brand and visual identity, Metropolia's communications designer was consulted. Literature related to work wear, clothing physiology and managing corporate visual identity were also utilized.</p> <p>The written part of this final project covers the aspects of functional work wear, focusing on the special needs of porters. Corporate visual identity is also discussed, with an emphasis on Metropolia University of Applied Sciences' brand and visual elements and their impact on the design process.</p> <p>In order to design truly functional and appealing work wear, the end-users' needs must be carefully considered. Therefore the opinions of the end-users had a great influence on the design process and the final result of the project. A compact work wear collection was designed as a result of the study. The collection is small and functional, including variations for summer and winter and also taking into consideration the visual elements of Metropolia University of Applied Sciences.</p> <p>Since this final project focuses mostly on the design process of work wear, projects related to the management of the supply process or testing the garments in real situations could also be carried out in the future.</p>	
Keywords	clothing design, Metropolia University of Applied Sciences, porter, visual identity, workwear

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tavoitteet ja aiheen rajaus	2
3	Asiakkaan esittely	3
3.1	Metropolian brändi	3
3.2	Metropolian kiinteistöpalvelut ja vahtimestarit	4
4	Toimivan työvaatetuksen perusteet	6
4.1	Lämpöviihtyvyys	6
4.2	Kaavoituksen ja materiaalien merkitys	8
4.3	Tarpeelliset yksityiskohdat	12
4.4	Vaatteiden huolto	13
4.5	Käyttäjien ja tilaajan toiveet ja tarpeet	14
4.6	Työasu yrityksen visuaalisen identiteetin vahvistajana	15
4.6.1	Metropolian tunnus	17
4.6.2	Metropolian visuaalisen ilmeen värit	18
5	Työasun tuotekehitysprosessi	20
5.1	Luonnosten esittely	22
5.2	Valmis työasukokonaisuus	23
6	Pohdintaa	29
	Lähteet	31
	Liitteet	
	Liite 1. Vahtimestarien haastattelupohja	
	Liite 2. Mallien tasokuvat	

1 Johdanto

Keväällä 2012 Metropolian kiinteistöpalveluista otettiin yhteyttä koulutusohjelmaamme mahdollisen yhteistyöprojektin merkeissä. Metropolian omille vahtimestareille kaivattiin yhtenäistä, Metropolian imagoa tukevaa työasua, josta heidät olisi helppo tunnistaa talon henkilökunnaksi. Kiinnostuin projektista, sillä käyttäjälähtöinen työvaatesuunnittelu tarjoaa hyvin erilaisia haasteita kuin esimerkiksi trendiennusteisiin pohjautuvan sesonkimalliston suunnittelu erilaisille kohderyhmille. Vaikka koulussa tehdyt suunnittelutyöt ovat sivunneet aihetta, en ollut ennen suunnitellut varsinaisia työasuja, joten uskoin projektin laajentavan osaamistani suunnittelijana.

Kiinnostusta aiheeseen lisäsivät myös omat kokemukseni työvaatteista, sillä olen päässyt käyttämään työnantajan määräämiä ja hankkimia työasuja kolmessa työpaikassa. Lukioaikana olin töissä kaupunginteatterin narikassa, ja tuolloin työasuuni kuului tummanruskea, pitkähihainen trikoopaita sekä jäykkä, beige liivi ruskeilla kuvioilla. Jäätelökioskilla työasu koostui sinisestä lippalakista ja essusta, sekä liian lyhyestä t-paidasta, jota oli tarjolla kolmessa pastellisävyssä. Viimeisin ja kokonaisvaltaisin kokemukseni työasuista on parin vuoden takaa työskennellessäni myyjänä kahdessa samaan yritykseen kuuluvassa lähikauppaketjussa, jossa työntekijät puettiin raidalliseen kauluspaitaan sekä yksiväriseen liiviin ja housuihin. Asut olivat molemmissa ketjuissa malleiltaan samat, vain väritys oli erilainen. Noina vuosina ymmärsin, millainen vaikutus työvaatteella voi olla työntekoon ja työntekijän motivaatioon, niin hyvässä kuin pahassa.

Tämä opinnäytetyö alkaa johdannolla, jonka jälkeen luvussa kaksi määrittellään työn tavoitteet ja rajataan aihe. Kolmas luku käsittelee asiakasta, eli Metropolia Ammattikorkeakoulua ja sen kiinteistöpalveluja. Neljännessä luvussa perehdytään toimivien työvaatteiden ominaisuuksiin painottaen Metropolian vahtimestarien työnkuvaa. Samassa yhteydessä käydään läpi asiakkaan erityistarpeet ja toiveet vaatetuksen suhteen. Luvussa viisi käydään läpi vahtimestareiden työasun tuotekehitysprosessi sekä tarkastellaan valmista tuotosta. Työn lopussa on arviointia työlle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta sekä tekijän pohdintaa.

Vaikka osalla Metropolian vahtimestareista työnimikkeenä saattaa olla kouluisäntä, on tässä työssä kuitenkin päädytty käyttämään termiä vahtimestari sen yleisyyden vuoksi.

2 Tavoitteet ja aiheen rajaus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja selvittää, millainen on Metropolian vahtimestareiden työnkuva ja työympäristö sekä perehtyä työn asettamiin vaatimuksiin vaatetuksen suhteen. Tavoitteena on myös tutkia Metropolian brändiä ja visuaalista identiteettiä ja selvittää, miten brändin vaatimukset voi yhdistää toimivaan työasukokonaisuuteen. Näiden tietojen pohjalta on tarkoitus suunnitella vuodenaikavaihtelut huomioon ottava työasukokonaisuus sisäkäyttöön Metropolian vahtimestareille.

Rajauksen mukaisesti työssä ei käsitellä työasujen hankintaa, tuotantoa, koekäyttöä ym. tuotekehitysprosessin osa-alueita, jotka yleensä seuraavat tuotteen suunnitteluvaihetta.

Tutkimus on kvalitatiivinen. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja pyrkimys kohteen mahdollisimman kokonaisvaltaiseen tutkimiseen. Aineisto kvalitatiivista tutkimusta varten kerätään luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa, ja menetelmä suosii aineiston hankinnassa metodeja, joissa tutkittavien henkilöiden näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esiin. Näihin menetelmiin kuuluvat mm. teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut sekä erilaisten tekstien ja dokumenttien erittelevä analysointi. Tutkittava joukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisotoksena. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Koska tarkoituksena on kartoittaa pienen, tarkoin valitun joukon mieltymyksiä ja työolosuhteita ja tältä pohjalta suunnitella heille työasukokonaisuus, tuottaa kvalitatiivinen tutkimus mielestäni olennaisinta tietoa aiheen kannalta.

Haastattelin työtä varten niin Metropolian viittä vahtimestaria kuin myös työn tilaajaa, Metropolian edellistä kiinteistöpäällikköä Jonna Haapakoskea. Kaikkia edellämainittuja haastattelin sähköpostin välityksellä sekä kasvotusten keskustellen heidän toiveistaan ja tarpeistaan. Metropolian imagoon liittyvissä kysymyksissä konsultoin Metropolian viestintäsuunnittelija Erja Lohikoskea ja hänen kollegoitaan.

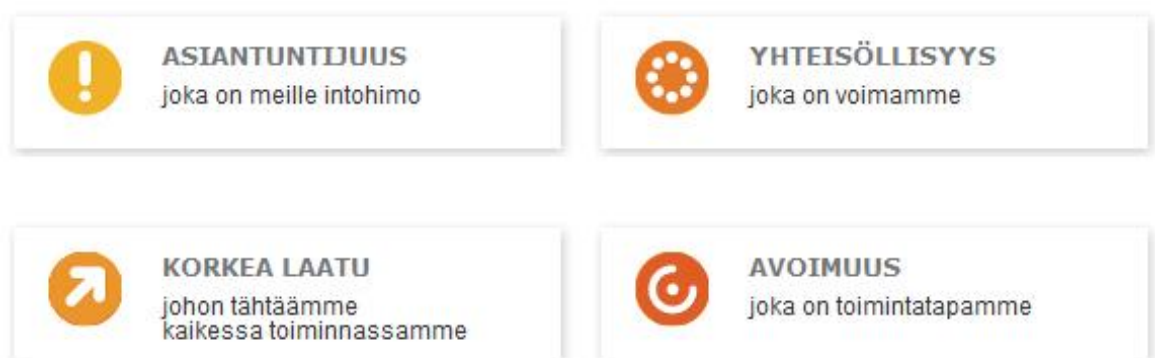
Kirjallisena aineistona käytin työ- ja suojavaatetukseen, vaatetusfysiologiaan sekä yritysilmehen hallintaan liittyvää kirjallisuutta. Metropolia Ammattikorkeakoulun verkkotyötilasta, Tuubi2:sta, sain tietoa Metropolian brändistä ja visuaalisesta identiteetistä.

3 Asiakkaan esittely

Metropolia Ammattikorkeakoulu on Suomen suurin ammattikorkeakoulu, jolla on noin 20 toimipaikkaa eri puolilla pääkaupunkiseutua. Koulutustarjontaan kuuluvat kulttuuri, liiketalous, sosiaali- ja terveysala sekä tekniikka ja liikenne, joissa valittavana on lähes 70 koulutusohjelmaa. Opiskelijoita Metropoliaassa on noin 16 700 ja henkilökuntaa noin 1 200, joista opetushenkilöstöä 750. Tulevaisuudessa on suunnitteilla nykyisten toimipisteiden yhdistäminen neljäksi suureksi kampukseksi, jotka sijaitsevat Leppävaarassa, Myyrmäessä, Arabianrannassa ja Myllypurossa. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2013.)

3.1 Metropolian brändi

Metropolian tavoitteena on muodostaa erilaisten ihmisten ja ”maailmojen” yhteisö, joka synnyttää Metropolian toiminta-ajatuksen mukaan ”osaamista ja oivallusta tulevaisuuden tekemiseen”. Metropolia haluaa olla vastuullinen kumppani, joka uudistaa korkeakoulutusta. Yhteistyössä muiden kanssa Metropolia etsii ja löytää uusia ratkaisuja ja rakentaa parempaa tulevaisuutta. Vuonna 2016 Metropolia pyrkii olemaan Suomen arvostetuin ammattikorkeakoulu ja uudistumiskykyisin oppimisyhteisö. Asiantuntijuus, korkea laatu, yhteisöllisyys sekä avoimuus ovat Metropolian neljä tärkeintä arvoa (kuvio 1). (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2013.)

Kuvio 1. Metropolian arvot. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2010a.)

Metropolian brändilupaus on olla ”energisoiva kumppani”. Metropolia pyrkii erottautumaan muista korkeakouluista uudennlaisilla toimintakonsepteillaan (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2011a):

- laaja-alainen koulutus elämänlaajuisen oppimisen kaarella
- kilpailu laatuun pohjautuvalla asiakaskokemuksella
- toimiminen korkeakouluyhteisön osaajien ja metropolialueen työelämän verkottajana
- olemalla yhteiskunnallisen dialogin aktivoija.

Metropolian brändin rakentumista kuvataan ns. brändikolmiolla (kuvio 2).

Kuvio 2. Metropolian brändikolmio. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2012b.)

3.2 Metropolian kiinteistöpalvelut ja vahtimestarit

Metropolialla on tällä hetkellä viisi omaa vahtimestaria, joista kolme toimii Leppävaaran ja kaksi Tikkurilan kampuksella. Muiden toimipisteiden vahtimestaripalvelut tuottaa Sodexo Oy. Myös edellämainituissa toimipisteissä Sodexo Oy hoitaa Metropolian omien vahtimestarien sijaistamisen. Tulevaisuuden tavoitteena on, että kaikilla Metropolian kampuksilla olisi vain Metropolian omia vahtimestareita (Haapakoski 2012).

Vahtimestarien työpäivään kuuluu hyvinkin erilaisia työtehtäviä, jotka asettavat erinäisiä vaatimuksia työvaatetukselle. Yleisimmät työtehtävät ovat asiakaspalvelu ja neuvonta infopisteessä, info-tv:n ja kopiokoneiden ylläpito, luokkien kunnossapito sekä postinjakelu.

Kuvio 3. Metropolian vahtimestarit.

Vahtimestareista neljä on miehiä ja yksi nainen. Miehet ovat kaikki yli 180 senttiä pituudeltaan mutta heidän painonsa vaihtelee paljon. Naispuolisen vahtimestarin pituus taas on 152 cm, joten vahtimestarit ovat kaikki hyvin erilaisia ruumiinrakenteeltaan. Vahtimestareista nuorin on 39- ja vanhin 63-vuotias, joten hyvin nuoria työntekijöitä ei vahtimestarin toimessa ole.

Tällä hetkellä Metropolian vahtimestarit pukeutuvat omiin vaatteisiinsa. Yläosana käytetään useimmiten erilaisia kauluspaitoja sekä viileämmällä säällä lämmikkeenä fleece- tai college-takkeja. Kuten kuvio 3 näkee, farkut ovat yleisin alaosavaihtoehto. Vahtimestarit kertovat arvostavansa työpukeutumisessaan vaatteiden mukavuutta, käytännöllisyyttä ja rentoutta. Vaikka Sodexo Oy:n vahtimestarien työasuun kuuluu pikkutakki ja puvunhousut, Metropolian vahtimestarit eivät kokeneet pukua kiinnostavana tai toimivana vaihtoehtona työssään.

4 Toimivan työvaatetuksen perusteet

Työvaatteisiin törmää päivittäin kaupassa asioidessa, lenkkeillessä rakennustyömaan ohi, junalla matkustaessa ja monessa muussa yhteydessä. Suuri osa suomalaisista käyttääkin jokapäiväisessä työssään työnantajan tai lainsäädännön määrittämää työasua.

Työvaatteet voi karkeasti jakaa ominaisuuksiltaan suoja- ja ammattivaatteisiin. Suojavaatteet suojaavat nimensä mukaisesti esimerkiksi lialta, liekeiltä, kemikaaleilta ja lämpötilan vaihteluilta, ja ovat yleensä erilaisten standardien määrittämät (Antikainen, Hurme, Ilmarinen, Mäkinen & Tammela 1996, 19). Ammattivaatetus sen sijaan on useimmiten ammattia tai työpaikkaa kuvaava, imagoa korostava työasu, jolla ei välttämättä ole erityisiä suojaavia ominaisuuksia.

Toimiva työvaate on oikeankokoinen, eli siinä on helppo liikkua ja suorittaa tarvittavat työliikkeet. Oikean koon lisäksi vaatteen tulee olla muutenkin miellyttävä käyttää ja tähän vaikuttavat mm. materiaalivalinnat. Vaatteen on kestettävä käyttöä ja sen on oltava helposti puhdistettavissa. Työntekijä pukee toimivan ja tarkoituksenmukaisen työvaatteen mielellään yllleen.

Työvaatepalveluja tuottavan Lindström Oy:n design manager Anna-Kaisa Huttunen toteaa, että parhaimmillaan työvaate tukee yritysilmettä, helpottaa työntekijän arkipäivää ja kertoo työntekijälle, että yritys arvostaa häntä ja hänen hyvinvointiaan. Joissain toimialoilla tai yrityksissä työvaate voi olla jopa houkutin tai motivaattori työntekijöille. Yrityksen on myös muistettava päivittää työasujaan aika ajoin, sillä siten voidaan viestiä asiakkaille ja työntekijöille yrityksen halusta seurata ajan henkeä ja uudistua. Jos työvaate toimii, työntekijä voi tuntea ylpeyttä työstään ja yrityksestään, sekä haluaa erottua kilpailijoista ja korostaa kuulumistaan omaan joukkoon. (Ava 2012.)

4.1 Lämpöviihtyvyys

Lämpöviihtyvyys on yksi ihmisen hyvinvoinnin perustarpeista. Ihminen, joka kokee lämpöviihtyvyyttä, on tyytyväinen ympäristönsä lämpöoloihin. Kun elimistö on lämpötasapainossa, ihminen ei hikoile tai koe vilunväristyksiä, eikä mikään ruumiinosa

tunnu paikallisesti kylmältä tai kuumalta. Jos työympäristön lämpöolot eivät ole kohdillaan, työntekijän terveys ja työsuoritukset heikkenevät. (Antikainen ym. 1996, 39.)

Liian kuuma, kylmä, kostea tai vetoinen työympäristö vaikuttaa työviihtyvyyteen, lisää työn kuormittavuutta ja terveyshaittoja. Myös fyysinen ja henkinen suorituskky laskevat ja täten työn tuottavuus heikkenee ja työtapaturmien riski kasvaa. Koska lämpöviihtyvyyteen liittyvät tuntemukset ovat yksilöllisiä, on mahdotonta säätää työympäristön lämpötilaa kaikkia työntekijöitä miellyttäväksi. Työntekijä voi itse säädellä yksilöllistä lämpöviihtyvyyttään joko lisäämällä tai vähentämällä vaatetustaan. Vaatteella onkin tärkeä rooli lämmönsäätäjänä, jos työympäristössä esiintyy esimerkiksi vetoa tai lämpötilan vaihteluita. Työpisteen lämpötilan ollessa normaali 20-22 astetta ei työasun lämpöominaisuuksille ole erityisiä, standardoituja vaatimuksia. (Antikainen ym. 1996, 39.)

Veto on yksi tärkeimmistä tyytymättömyyden aiheuttajista työympäristössä. Helpoiten sille altistuu istuessa, mutta alttius vedolle on kuitenkin yksilöllistä. Veto johtuu useimmiten virtaavan ilman alhaisesta lämpötilasta, suurista kylmistä pinnoista (esimerkiksi ikkunat talvella) sekä niskan ja nilkan välisistä lämpötilaeroista. (Antikainen ym. 1996, 39.) Vahtimestarien vakituiset työpisteet sijaitsevat ulko-ovien läheisyydessä, joten vuodenaikojen vaihtelulla on paljon vaikutusta lämpöviihtyvyyteen heidän työssään. Talvella jatkuvasti aukeavat ja sulkeutuvat ovet viilentävät sisäilmaa huomattavasti ja aiheuttavat vetoa työpisteessä. Tämän vuoksi vedolle alttiit ruumiinosat, kuten niska, hartiät, ristiselkä ja nilkat olisi suojattava hyvin. Eristävä ja ilmaa huonosti läpäisevä vaatekerros suojaa parhaiten vedolta (Antikainen ym. 1996, 168).

Ihmisen elimistö tuottaa levossa eli perusaineenvaihdunnassa lämpöä 80-100 wattia. Aineenvaihdunnan teho voi erittäin raskaassa ruumiillisessa työssä nousta jopa 2000 wattiin, josta vähintään 75 % vapautuu lämpönä. Ylimääräisen lämmön on päästävä poistumaan elimistöstä, jotta lämpötasapaino säilyisi. Tämän vuoksi työasujen suunnittelussa on otettava huomioon työn kuormittavuuden lisäksi myös aineenvaihdunnan työssä tuottama lämpö. (Antikainen ym. 1996, 31.)

Erilaiset työt voidaan jakaa työn kuormittavuuden ja aineenvaihdunnan lämmöntuotannon (W) mukaan viiteen ryhmään (Antikainen ym. 1996, 31):

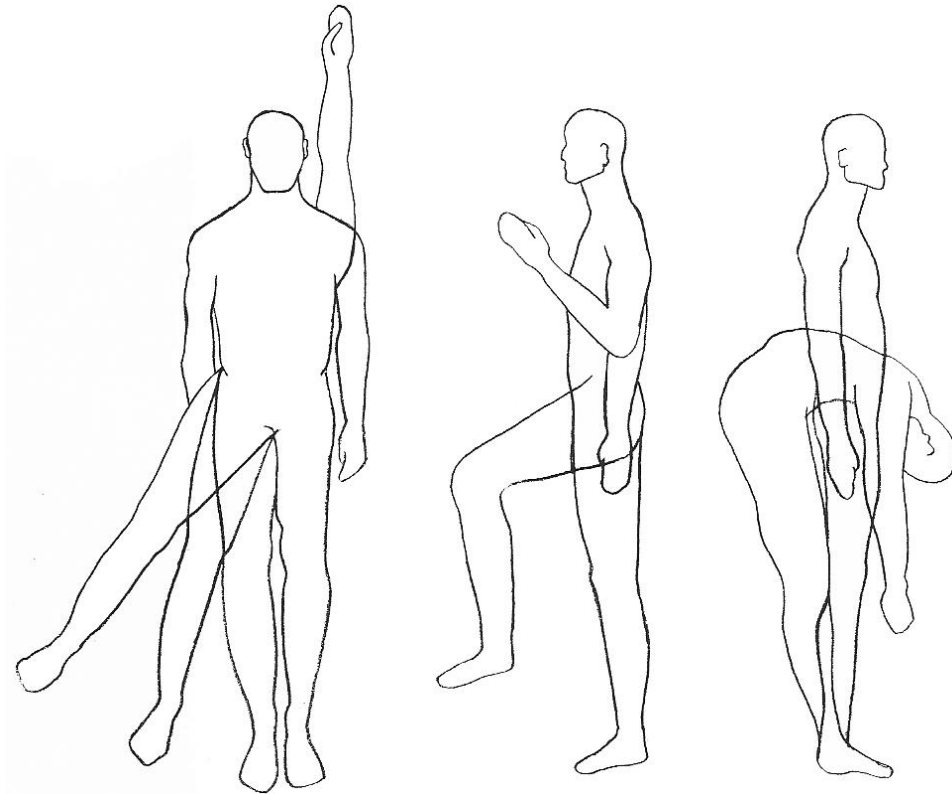
- kevyt istumatyö, alle 150 W
- kevyt seisomatyö, 150-300 W
- keskiraskas työ, 300-400 W
- raskas työ, 450-600 W
- erittäin raskas työ, yli 600 W.

Vahtimestarien työn kuormittavuus on melko vaihtelevaa, eikä sitä voi tarkasti rajata mihinkään edellä mainittuun ryhmään. Pääosin kuormittavuus sijoittuneen kuitenkin kevyen istumatyön ja keskiraskaan työn välimaille, työtehtävistä riippuen.

4.2 Kaavoituksen ja materiaalien merkitys

Työasut on tarkoitus valmistaa Lindström Oy:llä mittatilaustyönä, sillä vahtimestareiden vielä vähäisen määrän ja ruumiinrakenteiden erilaisuuden vuoksi lienee järkevämpää valmistaa jokaisen vartalolle istuvat vaatteet kuin tyytyä standardikokoihin. Jos Metropolian omien vahtimestarien määrä tulevaisuudessa lisääntyy, tulee kustannustehokkaammaksi hankkia työntekijöille yleisten mitoitusten mukaiset asut.

Työvaatteessa on kyettävä tekemään kaikki työn vaatimat liikkeet ja asennot, joten kaavoitukseen ja mitoitukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Vahtimestarien työ on pääasiassa istuma- ja seisomatyötä, mutta välillä työtehtävät vaativat laajempiakin liikeratoja, kuten kumartelua ja käsien nostelua. Seuraavassa kuvassa on havainnollistettu nivelten liikeratoja sekä selkärangan taipumista (kuvio 4).

Kuvio 4. Olka-, lonkka-, kyynär- ja polvinivelien liikkeet sekä selkärangan taipuminen. (Antikainen ym. 1996, 36.)

Kun kättä liikutetaan olkanivelen avulla, ei hartiasseudun muoto muutu merkittävästi. Se muuttuu laajoissa liikkeissä joissa olkavarsi nousee tai kiertyy siten, että lapaluu ja solisluu liikkuvat. Kyynärnivelen, olka- ja kyynärvarren yhdistäjän, avulla käsi koukistuu, ojentuu sekä kiertyy sisään- ja ulospäin. Työssä käsi harvemmin koukistuu vain kyynärnivelen kohdalta. (Antikainen ym. 1996, 36.)

Pallomainen lonkkanivel on jalan nivelistä liikkuvin. Jalkaa liikutellaan useimmiten vartalon suuntaisesti (esim. kävellessä, istuessa, portaita noustessa) tai sivusuunnassa (autoon istuutuessa, ottaessa sivuaskelleen). Reisi- ja sääriluun yhdistävä polvinivel voi seisoma-asennossa ainoastaan koukistua. Koukistunut polvi voi myös kiertyä. Polvi taipuu yleensä samanaikaisesti lonkan liikkeessä. (Antikainen ym. 1996, 37.)

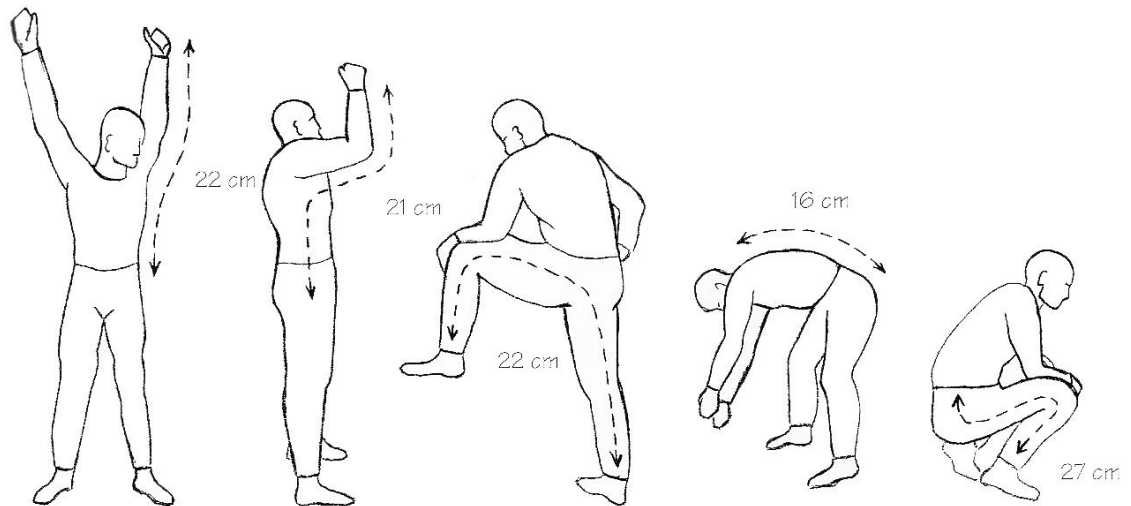
Selkäranka on vartalon taipuisa, mutta vahva tuki joka koostuu 32-34 nikamasta. Selän pituus lisääntyy yleensä noin 10 cm taivutettaessa eteenpäin, ja selkä taipuu myös rajoitetusti sivulle ja taakse. (Antikainen ym. 1996, 37.)

Käsien ylösnostoa vaativassa työssä on toivottavaa, että paita tai takki ei nouse vyötäröltä selän paljastaen. Tähän voi vaikuttaa väljyyksien lisäksi myös pidentämällä takahelmaa sekä lisäämällä helmaan esim. joustavan resorin, joka pitää helman paikallaan.

Lonkkanivelen liikkeet on huomioitava housujen kaavoituksessa, sillä muuten on todennäköistä että vyötärönauha valuu takaa paljastaen ristiselän (Antikainen ym. 1996, 125). Kumarrusliikkeet taas vaativat housuilta tarpeeksi pituutta vyötärön ja lantion välille (istumapituus). Lisäväljyys leveyssuunnassa kompensoi myös osin pituussuuntaisen väljyyden tarvetta. Haarasauma ei saa hangata tai kiristää, joten haarapituuteen on kiinnitettävä myös huomiota. (Risikko & Marttila-Vesalainen 2006, 104.) Istumatyössä polven seutu housuissa saattaa kiristää polven koukistuessa. Tämän vuoksi polven seudulla on oltava joustoa tai lisäväljyyttä polvikoukkua varten.

Vaateen mitoittamiseen ja väljyyksien määrään vaikuttavat vaateen käyttötarkoituksen lisäksi käyttäjä sekä käytettävä materiaali. Myös muodin suuntauksilla on vaikutusta väljyyksien määrään, joskus jopa käyttömukavuuden kustannuksella. Vaikka työvaatesuunnittelussa harvoin hyödynnetään muodin uusimpia tuulia, on viimeaikaisella linjojen niukistumisella ollut vaikutusta myös työvaatteiden väljyyksien pienenemiseen. (Risikko & Marttila-Vesalainen 2006, 102.)

Vaatteessa väljyyksien on asetettava niille kohdin, joissa sitä tarvitaan (kuvio 5). Tuotteen käyttömukavuus on pitkälti riippuvainen muotolaskosten ja leikkausten paikasta ja muodosta. Tuotteessa nopeasti ilmenevät repeämät, kulumat ja saumojen liestymiset paljastavat, että tuote ei ole käyttötarkoitukseensa sopiva. Väljyydet voivat olla vaatteessa vapaasti tai sidottuja, esimerkiksi kyynärpään kohdalla lisäväljyys voidaan koota saumaan pieninä laskoksina, joiden tulee avautua nivelten ja vartalon liikkeen suuntaan. (Risikko ja Marttila-Vesalainen 2006, 102.)

Kuvio 5. Erilaiset työliikkeet vaativat vaatteelta joustoa tai väljyyttä sekä pituus- että leveyssuunnassa. Esimerkkejä pituuden lisäyksestä muutamissa työliikkeissä. (Antikainen ym. 1996, 119.)

Materiaalikin vaikuttaa vaatteiden mitoitukseen ja malliin. Väljyyksien määrää voi pienentää käytettäessä joustavaa materiaalia joustamattoman sijaan. Myös muuten joustamattomaan tuotteeseen voi joustavaa materiaalia yhdistämällä saada lisäjoustoa kohtiin, joissa sitä tarvitaan, kuten hartioiden, kyynärpäiden, haaran ja polvien seudulle. (Risikko & Marttila-Vesalainen 2006, 104.)

Materiaalivalinnoilla on myös merkitystä työntekijän lämpöviihtyvyyden kannalta. Vahtimestarien työpisteissä esiintyy vetoa etenkin talviaikaan mutta myös kesällä ilmastoinnin vuoksi. Vedolle alttiit ruumiinosat voi suojata parhaiten ilmaa läpäisemättömällä materiaalilla. Kuumalla kesäilmalla tai työtehtävän kuormittavuuden ollessa suuri on materiaalin oltava hengittävää, jotta olosta ei tule tukala.

Materiaalivalintoja tehdessä on mietittävä, millaisia ominaisuuksia työ vaatteelta vaatii. Käyttömukavuus on kenties vaateen tärkein ominaisuus, ja siihen voi vaikuttaa valitsemalla materiaaleja, jotka ovat hengittäviä, taipuisia, joustavia ja tuntuvat hyvältä ihoa vasten. Kestävyyttä esimerkiksi hankausta vastaan haettaessa on kiinnitettävä huomiota mm. materiaalin hankauslujuuteen. (Antikainen ym. 1996, 158.)

Kankaiden ominaisuudet vaikuttavat myös valmiin vaateen huolto-ominaisuuksiin. Kankaan puhdistuminen, mahdolliset mittamuutokset, ulkonäkö pesun jälkeen sekä nyppyyntyminen ovat ominaisuuksia, joita materiaalia valitessa on otettava huomioon. (Antikainen ym. 1996, 158.) Kaikkien tuotteessa käytettyjen kankaiden ja

lisätarvikkeiden on kestävä päällismateriaalin vaatimat käsittelyt (Antikainen ym. 1996, 194). Jos tuotteelta toivotaan helppohoitoisuutta, on kankaassa hyvä olla mukana tekokuituja (esim. 50 % puuvilla/50 % polyesteri). Tekokuidut ovat monesti vahvempia kuin luonnonkuidut eivätkä ne rypisty yhtä helposti. Myös luonnonkuiduista valmistettujen kankaiden kesto-, lianhylkivyy- ja siliävyysominaisuuksia voidaan parantaa erilaisilla viimeistyksillä.

Nyppyyntymistä eli pillingiä syntyy vaatteiden pintaan silloin, kun kuitujen päät toisiinsa sotkeutuessaan muodostavat pieniä nyppyjä. Esimerkiksi hankaava liike saattaa aiheuttaa kuitupäiden sotkeutumista. Nyppyyntynyt pinta on epäsiisti, pölyä keräävä ja on helpommin syttyvä kuin sileä pinta. Anti-pilling–viimeistyksellä voidaan vähentää nyppyyntymistä. (Antikainen ym. 1996, 97.)

4.3 Tarpeelliset yksityiskohdat

Taskut, kaulus, kalvosimet, napit, vyölenkit ynnä muut yksityiskohdat saattavat olla hyvinkin tärkeitä työasun ulkonäön kannalta, mutta ne eivät kuitenkaan saa estää tai haitata työntekoa, asun pukemista ja riisumista, pesua tai huoltoa. (Antikainen ym. 1996, 122.)

Metalliset painonapit ovat yleensä kestävämpiä kuin nappi ja napinläpi, ja painonapin vaihtaminen on huomattavasti helpompaa ja nopeampaa kuin irronneen napin tai rikkiäisen napinläven korjaus (Antikainen ym. 1996, 194). Painonapeilla varustetut paidat ovat yleensä myös nopeammin puettavia ja riisuttavia.

Taskuja on monenlaisia ja niiden määrä ja sijoittelu vaihtelevat käyttötarkoituksen mukaan. Taskuja voidaan valmistaa esimerkiksi läpällisinä tai ilman läppää, avoimena tai vetoketjulla, napilla tai tarralla suljettavana. Syvissä ja suljettavissa taskuissa tavarat pysyvät luonnollisesti parhaiten, mutta myös muut vaihtoehdot tulevat kyseeseen työn laadusta riippuen. (Antikainen ym. 1996, 123.) Erilaisilla laskoksilla taskuihin saadaan lisätilaa sekä koristeellisuutta.

Yksityiskohdilla voi myös vaikuttaa vaatteiden ilmanvaihtoon. Esimerkiksi erilaiset ventilaatiot tai mesh-upotukset vaatteissa helpottavat ruumiin tuottaman lämmön siirtymistä pois iholta. Tällä on erityisesti merkitystä hyvin lämpimällä säällä tai esimerkiksi talvella, jos työn kuormittavuus nousee huomattavasti.

Erilaisilla säätömahdollisuuksilla voidaan vaikuttaa vaateen istuvuuteen, toiminnallisuuteen sekä käyttömukavuuteen. Esim. nyöreillä on mahdollistaa kiristää vaatetta kasaan vyötäröltä tai vaikka lahkeensuista, jolloin vaatteesta saadaan paremmin sopiva eri kokoisille ihmisille. Säädöillä voidaan vaikuttaa myös vaateen ilmanvaihtoon.

4.4 Vaatteiden huolto

Työvaatteita on säännöllisin väliajoin pestävä ja korjattava, ja tarpeen vaatiessa uusittava. Vaateen materiaali, malli ja valmistuksen laatu vaikuttavat sen pesuominaisuuksiin, korjaus- sekä uusintatarpeeseen. Säännöllisellä huollolla ja oikealla pesulla vaateen käyttöikää voi pidentää huomattavasti. (Antikainen ym. 1996, 181.)

Vaatteiden huoltoon liittyvät vaatimukset on otettava huomioon sekä suunnitteluvaiheessa että asuja hankkiessa. Malliltaan yksinkertaiset ja mahdollisimman vähän yksityiskohtia sisältävät vaatteet on helpompi huoltaa kuin monimutkaiset ja runsailla yksityiskohdilla varustetut. Yksityiskohdat on suunniteltava ja valmistettava kestävänsä pesua ja käyttöä, ja esimerkiksi vetoketjujen ja nappien olisi hyvä olla helposti vaihdettavissa. Vaateen kuivuminen ja siliäminen hidastuu, jos vaatteessa on useita kangaskerroksia päällekkäin yhden kerroksen sijaan. Tarpeettomat yksityiskohdat, kuten koristetaskut, sekä testaamattomat lisätarvikkeet lisäävät korjaustarvetta ja hankaloittavat huoltoa. Valmistusvaiheessa olisi hyvä jättää ylimääräistä saumanvaraa hihoihin, lahkeisiin ja helmoihin. Näin niitä voidaan pidentää, jos vaate kutistuu pesussa. (Antikainen ym. 1996, 193.)

Kankaan tulee yleisesti ottaen kestää 70-asteinen vesipesu, jotta pesutulos olisi hyvä ja vaate hygieeninen. Pesun aiheuttaman kutistumisen välttämiseksi tulee kankaan olla esikutistettu. Jotta erivärisiä vaatteita voidaan pestä yhdessä, on kankaan värinkesto oltava hyvä etenkin, jos samassa tuotteessa on käytetty erivärisiä kankaita. Ilman riittäviä pesutestejä ei erivärisiä ja -laatuisia kankaita kannata yhdistää. (Antikainen ym. 1996, 194.)

Työvaatteiden kokonaiskustannuksista jopa 33-55 % muodostuu niiden huollosta, joten työasuja hankkiessa on pelkän hankintahinnan sijaan syytä kiinnittää enemmän huomiota kokonaiskustannuksiin. (Antikainen ym. 1996, 195.)

Työvaatteiden jakelu, pesu sekä huolto voidaan järjestää eri yrityksissä hyvinkin eri tavoin. Työnantaja voi hankkia työasut ja pesettää ja huollattaa ne yrityksen omassa tai ulkopuolisessa pesulassa. Työasut voidaan vuokrata ulkopuoliselta taholta, jolloin vuokraaja hoitaa työvaatteiden pesun, huollon ja jakelun. Työntekijät voivat myös itse pestä ja huoltaa työvaatteensa, mutta tämä ei koske suojavaatteita. Työasut varastoidaan yleensä työnantajan toimesta vuokravaatteita lukuunottamatta. (Antikainen ym. 1996, 181.)

4.5 Käyttäjien ja tilaajan toiveet ja tarpeet

Haastattelun (liite 1) ja keskusteluiden perusteella vahtimestarien yleisin toive työasun suhteen oli, että ne valmistettaisiin helppohoitoisista ja mukavista, hengittävistä materiaaleista. Tyyliään vaatteiden toivottiin olevan ”siistit mutta rennot”. Vahtimestarit myös toivoivat vaihtelua pukeutumiseen talvi- ja kesäkaudella. Talvella työpisteessä on usein viileä ulko-ovien läheisyyden vuoksi, joten vahtimestarit toivoivat talviajalle tarvittaessa helposti puettavaa ja riisuttavaa lämmikettä, esimerkiksi fleece-takkia. Kesävaatetukseen taas toivottiin lyhythihaista paitaa. Värien suhteen miehet esittivät hyvin samantyyppisiä toiveita; mustaa, neutraalia, maanläheisiä sävyjä eikä mielellään ”Metropolian oranssia”. Ainut naispuolinen vahtimestari taas toivoi juurikin päinvastaista; hän toivoi työasuissa käytettävän kirkkaita ja iloisia värejä. Työasujen toivottiin olevan miehillä ja naisilla yhtenäiset, mutta naispuolinen vahtimestari myös ehdotti, että mahdollisiin edustustilaisuuksiin olisi hyvä olla tarjolla myös hame.

Vahtimestarit pitivät työaikanaan yleensä mukana ainakin avaimia ja puhelinta, joten taskut koettiin tarpeellisiksi. Työn toisinaan hyvinkin liikkuvan luonteen vuoksi erityisesti vetoketjutaskut toimivat hyvin, sillä tavarat eivät niistä pääse putoamaan esimerkiksi erilaisia kuormia nostellessa. Eräs vahtimestareista myös toivoi jonkinlaista joustavaa resoria tai kuminauhaa housujen vyötärölle, jotta kumartuessa housut eivät laskisi liikaa takaa.

Kiinteistöpäällikkö oli hyvin samoilla linjoilla vahtimestarien kanssa, mutta hänen toiveissaan korostuivat edellä mainittujen asioiden lisäksi Metropolian imagon tärkeys

ja se, että vahtimestarit olisivat helposti tunnistettavissa. Tällä hetkellä vahtimestarit ovat tunnistettavissa Metropolian henkilökunnaksi ainoastaan kaulassa roikkuvien henkilökorttien perusteella. Vaatetuksessa tai muissa asusteissa ei ole mitään merkkiä siitä, että he olisivat nimenomaan vahtimestareita. (Haapakoski 2012.)

Vahtimestarit eivät kokeneet työtään pääsääntöisesti kovin likaavaksi, mutta tahroja aiheuttavat usein esimerkiksi kopiokoneiden mustejauhe sekä pöly. Mustejauhe likaa pääasiassa hihansuita sekä taskujen seutua housuissa, joten hyvin vaaleiden värien käyttö näissä kohdin ei ole järkevää. Erityisen likaisia töitä varten vahtimestareilla on erillinen haalari, joten muulle suojavaatetukselle ei koettu olevan tarvetta.

Vahtimestarit myös kertoivat, että työpaitaa saattaa joutua vaihtamaan hikoilun vuoksi päivittäin. Koska vahtimestarit tulevat todennäköisesti huoltamaan työasunsa itse, on olennaista, että asut ovat helppohoitaisia ja mielellään silittämättä siistejä.

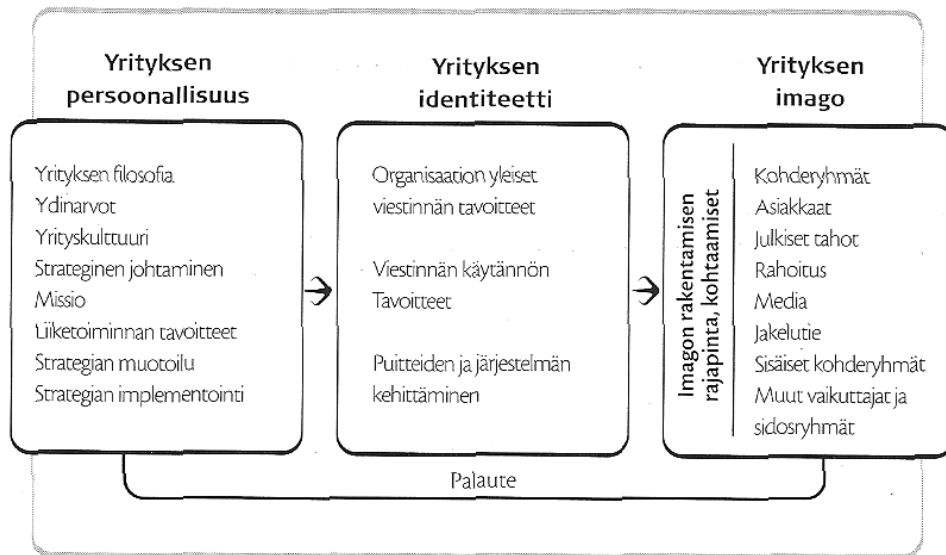
4.6 Työasu yrityksen visuaalisen identiteetin vahvistajana

Vahtimestareiden ja kiinteistöpäällikön toiveiden ja mieltymysten lisäksi oli suunnittelutyössä otettava huomioon Metropolian imago ja viestinnälliset ohjeet. Metropolian verkkotyötilassa, Tuubi2:ssa, on saatavilla kattava tietopaketti Metropolian viestinnän ja markkinoinnin ohjeista. Tämän oppaan lisäksi työasujen visuaalista ilmettä kommentoi Metropolian viestintäsuunnittelija Erja Lohikoski. Hänen mukaansa vaatetuksen tulisi viestiä luotettavuutta, ammattitaitoa ja vastaanottavuutta. Hän korosti myös Metropolian tulevaisuudenkuvien vaikutusta ilmeeseen; yritysyhteistyön ja B2B-palveluiden lisääntyessä on huomioitava, että kaikki Metropolian kiinteistöissä vierailevat eivät ole nuoria opiskelijoita. (Lohikoski 2013.)

Työvaatteet luovat ja tukevat osaltaan yrityksen imagoa, ja niiden tulisikin olla yhtenevät yrityksen muun ilmeen kanssa. Yhtenäiseen työasuun pukeutuneet työntekijät toimivatkin tavallaan yrityksen käyntikorttina. Erityisesti palvelualan ammateissa työvaatteilla voi olla hyvinkin suuri vaikutus asiakkaan mielikuvaan yrityksestä, ja työvaatteilla onkin mahdollista lisätä yrityksen arvostusta niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin keskuudessa.

Kaikilla yrityksillä on jonkinlainen identiteetti, joka tarkoittaa yrityksen tai organisaation kuvaa itsestään. Se on kuin yrityksen persoonallisuus; identiteetti pitää sisällään

esimerkiksi yrityksen ydinarvot, yrityskulttuurin, määrittelyt yrityksen tavoitteista ja tehtävistä, liikeideat, strategiat ja niin edelleen (kuvio 6). Yrityksen visuaalinen identiteetti taas kuvaa sitä yrityksen identiteetin osaa, joka näkyy ulospäin. Yrityksen visuaalisen ilmeen on pohjaututtava yrityksen identiteettiin eli persoonallisuuteen, tai kokonaiskuvasta tulee sekava. (Pohjola 2003, 20.)

Kuvio 6. Abrattin malli yrityksen imagon kehittämisen prosessista. (Pohjola 2003, 21, Markkasen 1998 mukaan).

Yrityksen visuaalisen identiteetin tärkeimpiä elementtejä ovat yritys- tai tuotetunnus, tunnusvärit sekä typografia. Jos nämä elementit ovat tarpeeksi persoonallisia, voi niillä muodostaa vahvan erottumisen perustan. Pelkkä elementtien määrittely ei kuitenkaan välttämättä tuota yhtenäistä mielikuvaa eri viestintämateriaalien välillä. Nämä elementit eivät myöskään yksinään riitä kattamaan kaikkien käyttökohteiden vaatimuksia, sillä esimerkiksi tilaisuudet, messut, näyttelyt ja toimitilojen ilme vaativat muita keinoja visuaalisen identiteetin määrittämiseen. (Pohjola 2003, 108.) Tämä koskee myös henkilöstön työvaatetusta, joiden ilme koostuu paljosta muustakin kuin yrityksen tunnuksen tai värien sijoittelusta.

Viestinnän osa-alueiden ja eri kohtauspisteiden välittämien viestien ja mielikuvien koordinoiminen toisiaan tukeväksi ja vahvistavaksi kokonaisuudeksi on yksi integroidun viestinnän perusajatuksia. Yhtenäistä viestintää on helpoin arvioida asiakaskyselyillä, joissa kartoitetaan eri viestintäkeinojen visuaalisuuden luomia mielikuvia ja kuinka ne vastaavat yrityksen tavoitemielikuvaa. (Pohjola 2003, 108.)

Ihmiset kykenevät nopeasti tunnistamaan ja arvioimaan hienovireisiä viitteitä visuaalisista elementeistä. Merkityksien ja viittausten määrän on tutkimusten perusteella osoitettu olevan paljon suurempi kuin mitä suunnittelija itse uskoo ehdotuksista löytyvän. Arvioijan oma kokemusmaailma ja arvopohja vaikuttavat siihen, millaisia viittauksia hän elementeistä löytää. Näin ollen esimerkiksi suunnittelijan mielestä vanhanaikainen ehdotus voi työtä arvioivan henkilön mielestä olla hyvinkin moderni ja tuore. (Pohjola 2003, 111.)

4.6.1 Metropolian tunnus

Graafikko Juha Pohjolan Metropolialle suunnittelema tunnus "Nousukierre" kuvaa koulutuksen aikaansaamaa positiivista muutosta, nostetta tai nousukierrettä, joka vaikuttaa niin yksilöön kuin koko pääkaupunkiseutuun. Tunnuksen kuvaosan väreillä halutaan korostaa aktiivisuutta, positiivisuutta ja rohkeutta, ja ne viittaanevat täten myös Metropolian brändilupaukseen ("energisoiva kumppani"). Muotokieleltään tunnus kestää aikaa ja erottuu muiden kilpailijoiden tunnuksista. Kuvaosassa muodustuva m-kirjain ei ole ilmiselvä, jotta tilaa jäisi oivallukselle Metropolian toiminta-ajatuksen mukaan; "Osaamista ja oivallusta tulevaisuuden tekemiseen". Kuvatunnuksia on käytössä kolme versiota (kuvio 7) eri asetteluvaihtoehdoilla erilaisia käyttötilanteita varten. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2012a.)

Kuvio 7. Metropolian tunnuksen, "Nousukierteen", 3 versiota. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2012a.)

4.6.2 Metropolian visuaalisen ilmeen värit

Metropolian visuaalisen ilmeen pääväreinä toimivat tummanpunainen ja oranssi, joilla symbolisoidaan energiaa, eteenpäin menemistä, lämpöä ja läheisyyttä. Näiden lisäksi päävärivalikoimaa tukee aurinkoa, valoa, lämpöä ja uuden löytämistä kuvastava keltainen. Visuaalisessa ilmeessä usein esiintyvä harmaa toimii kontrastina lämpimille sävyille. Päävärien lisäksi visuaalisen ilmeen värikarttaan kuuluu myös päävärejä tukevia apuvärejä joita käytetään tarpeen mukaan (kuvio 8). (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2011b.)

	PMS CMYK RGB HTML	484 0 95 100 30 155 50 35 9B3223		PMS CMYK RGB HTML	123 0 20 100 0 253 200 47 FDC82F
	PMS CMYK RGB HTML	Orange 021 0 55 100 0 255 90 0 FF5A00		PMS CMYK RGB HTML	Process Yellow 0 0 100 0 249 227 0 F9E300
	PMS CMYK RGB HTML	137 0 45 100 0 255 161 0 FFA100		PMS CMYK RGB HTML	Cool Gray 9 0 0 0 60 116 118 120 747678

	PMS	403		PMS	Process Blue
	CMYK	0 5 15 45		CMYK	100 10 0 0
	RGB	147 139 130		RGB	0 133 207
	HTML	938B82		HTML	0085CF
	PMS	400		PMS	382
	CMYK	0 5 5 15		CMYK	30 0 100 0
	RGB	204 199 192		RGB	190 214 0
	HTML	CCC7C0		HTML	BED600
	PMS	Warm Red		PMS	226
	CMYK	0 75 90 0		CMYK	0 100 0 0
	RGB	253 66 57		RGB	212 0 114
	HTML	FD4239		HTML	D40072

Kuvio 8. Metropolian visuaalisen ilmeen päävärit (yllä) ja apuvärit (alla). (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2011b.)

Värit liittyvät olennaisesti yrityksen visuaaliseen ilmeeseen. On tiedossa, että väreillä on psykologisia ja jopa fysiologisia vaikutuksia, vaikka ne esiintyisivät irrallaan jostain tietystä käyttöyhteydestä tai tilanteesta. Värien muodostuminen perustuu aallonpituuksiin ja on todettu, että pitkän aallonpituuden värit (esim. punaiset, oranssit) aktivoivat, kun taas lyhyen aallonpituuden värit rauhoittavat (esim. siniset, violetit). (Pohjola 2003, 135.) Täten työasun väriyksellä voi olla hyvinkin paljon vaikutusta niin työntekijöiden kuin asiakkaiden mielentilaan ja mielikuvaan yrityksestä.

Metropolian visuaalisen ilmeen päävärit punainen ja oranssi on varmaankin valittu juuri niiden aktivoivan luonteen vuoksi. Tämä luonnollisesti sopii Metropolian brändilupaukseen, olla ”energisoiva kumppani”. Metropolian värityksen poikkeaa hyvin paljon esim. Laurea Ammattikorkeakoulun sekä Haaga-Helian väriyksistä, joiden visuaalisessa ilmeessä on hyödynnetty paljon sinistä. Sinisellä on kuitenkin vaikea erottua kilpailijoista, sillä hyvin monet yritykset käyttävät sinisen eri sävyjä yritysilmeeissään (Pohjola 2003, 135-136). Näin ollen Metropolialla on kenties etulyöntiasema verrattuna muihin ammattikorkeakouluihin visuaalisen ilmeensä erottuvuuden ansiosta.

Tietty väri ei aina viestitä samaa asiaa jokaisessa suunnittelutehtävässä, vaan värien merkitysten arviointiin vaikuttaa muun muassa se, millaisiin kokemuksiin väri on liitetty eri kohderyhmien ympäristöissä. Eri värit ovat myös saattaneet saada merkityssisältöä jonkin alaan liittyvän asian tai ilmiön kautta. On myös huomioitava, että kun kaksi eri väriä asetetaan vierekkäin, niiden molempien ilme muuttuu. (Pohjola 2003, 137.)

5 Työasun tuotekehitysprosessi

Suunnittelutyö alkoi Metropolian vahtimestareiden ja kiinteistöpäällikön haastattelulla, jolla pyrin selvittämään heidän tarpeitaan ja toiveitaan. Tämän pohjalta tein lähtökohtaanalyysin vahtimestarien nykyisestä pukeutumisesta, jonka jälkeen aloitin ideointiprosessin. Ideointivaiheessa oli tärkeää pitää aiheesta hankittu tutkimustieto erillään ideointiprosessista, jotta saisin tuotettua mahdollisimman laajan ideapohjan myöhempiä karsimista varten. Kun ideoita oli tuotettu tarpeeksi, oli helppo siirtyä luonnosteluvaiheeseen ja ideoiden karsimiseen aiemmin kerätyn tietopohjan perusteella.

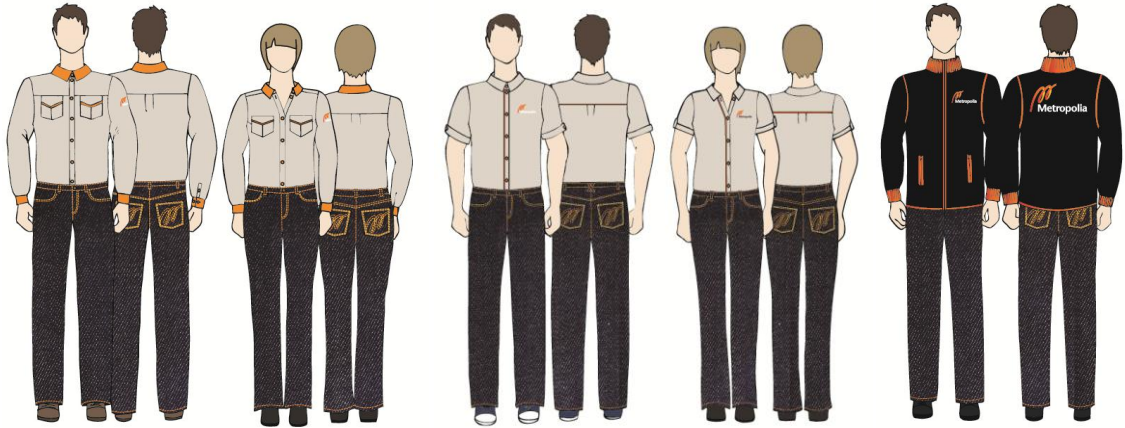
Luonnosteluvaiheeseen siirryttäessä oli mielessäni syntynyt visio siitä, minkälaisia vaatetyyppejä olisi järkevää suunnitella. Luonnosteluvaiheessa mukaan tulivat myös Metropolian brändin asettamat vaatimukset työn suhteen. Muokkasin ja karsin luonnoksia kunnes kasassa oli mielestäni sopivan kokoinen joukko erilaisia kauluspaitoja, housuja, hameita ja sisäkäyttöön sopivia pusakoita, joita oli mielekästä lähteä jatkokehittämään.

Vaikka vaatetyyppien ja asukokonaisuuksien luonnostelu oli melko mutkatonta, väriytyksiä oli pohdittava hyvinkin paljon. Metropolian visuaalisen ilmeen päävärit, tummanpunainen ja oranssi, eivät olleet käyttäjien enemmistön mieleen. Niiden käyttäminen väriyksissä tuntui kuitenkin olennaiselta, joten päädyin käyttämään oranssia tehostevärinä raikastamassa harmaita ja indigonsinisiä pohjia. Naisvahtimestarin toiveesta halusin kuitenkin esittää vaihtoehtona paidoista myös kokonaan oranssit versiot, vaikka tiedostin, että enemmistö käyttäjistä ei niistä kovin nopeasti innostuisi. Olin myös melko varma, että kaksi eri väriysovaihtoehtoa eivät molemmat pääsisi tuotantoon asti, sillä budjetti sitä tuskin sallisi ja materiaalien hankinta tulisi olemaan entistä monimutkaisempaa.

Alustavista suunnitelmista karsin edelleen luonnoksia siten, että niistä muodostui kaksi hieman erilaista asukokonaisuutta. Jäljelle jääneistä luonnoksista piirsin alustavat tasokuvat, jotta luonnoksien esittely olisi selkeämpää. Ensimmäinen asukokonaisuus, ”Energisoiva” (kuvio 9), oli yleisilmeeltään rento ja energinen, ja sen pohjan muodostivat tummansiniset farkut, joiden tikkauksissa toistuivat Metropolian oranssi ja keltainen. Farkkujen erikoisuus oli Metropolian Nousukierre–logosta inspiraationsa saaneet tikkaukset takataskuissa. Farkkujen pariksi suunnittelin pitkähihaisen

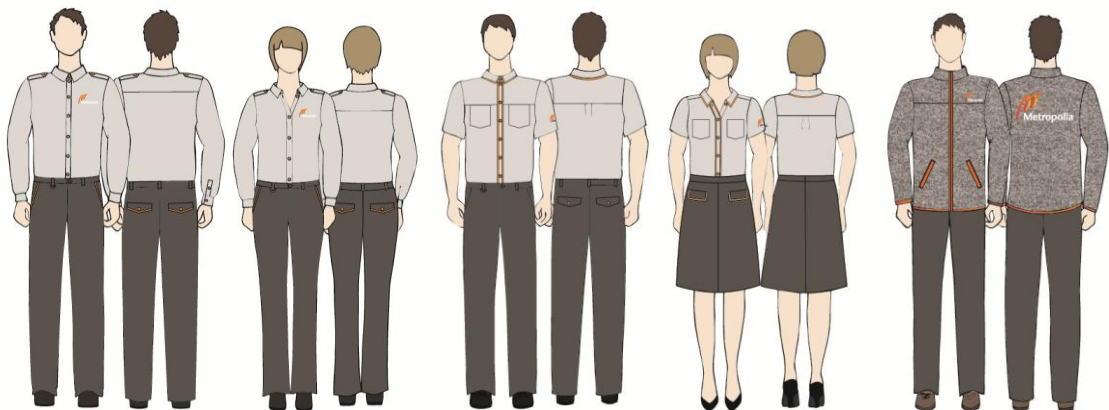

kauluspaidan rintataskuilla sekä kesäkäyttöön lyhythiaisen version. Talvea varten suunnittelin fleeecepusakan, jonka tärkeimmät elementit olivat suuri Metropolian logo selässä sekä tehosteväriset tereet ja vetoketjut.

Kuvio 9. Vaihtoehto 1: "Energisoiva".

Toinen kokonaisuus, "Luotettava" (kuvio 10), oli selvästi rauhallisempi ja perinteisempi. Suorat, tummanharmaat housut hillityillä oransseilla yksityiskohdilla sekä vaaleanharmaa kauluspaita epoleteilla henkivät luotettavuutta ja turvallisuutta. Myös tähän kokonaisuuteen suunnittelin kesää varten hieman erilaisen, lyhythiaisen kauluspaidan sekä talvea varten fleecen.

Kuvio 10. Vaihtoehto 2: "Luotettava".

5.1 Luonnosten esittely

Seuraavaksi vuorossa oli vaihtoehtoisten kokonaisuuksien esittely Metropolian viestintäsuunnittelija Erja Lohikoskelle, joka kollegoineen kommentoi asujen yleisilmettä ja yksityiskohtia Metropolian brändin näkökulmasta sähköpostin välityksellä. Yleisesti ottaen he vaikuttivat pitävän ehdotuksista, ja olivat tyytyväisiä siitä, että työasukokonaisuuksissa oli otettu huomioon eri vuodenaikojen vaikutus pukeutumiseen. ”Energisoiva”-kokonaisuuden farkkujen sopivuutta vahtimestarien imagoon epäiltiin, sekä todettiin, että voimakas musta, jota olin käyttänyt muun muassa fleecepusakoissa kuvasti enemmän Metropolian edellistä ilmettä. He olivat sitä mieltä, että ”Energisoiva”-kokonaisuuden paidat yhdistettynä ”Luotettava”-kokonaisuuden housuihin olisi hyvä yhdistelmä. Viestinnän mielikuva vahtimestarien työstä ja imagosta vaikutti olevan virallisempi ja hillitympi kuin omani, mikä laajensi omaa näkökulmaani aiheesta.

Erja Lohikoski on työskennellyt aiemmin Lindströmillä viestinnän tehtävissä, joten hänellä oli myös vaatteiden hankintaan liittyviä hyviä huomioita, joita en ollut itse tullut ajatelleeksi. Hän muun muassa kommentoi erään paitamallin hihaan brodeerattua Metropolian logoa todeten, että brodeeraus hihaan ei välttämättä onnistu. Sen sijaan hän ehdotti irrotettavia nimilappuja, joihin Metropolian logon ja työntekijän nimen voisi brodeerata. Farkkujen takataskun tikkauksen hän arveli olevan melko kallista, kun kyseessä on vain viiden henkilön työasut.

Tämän jälkeen otin jälleen yhteyttä Metropolian vahtimestareihin, jotta hekin pääsisivät kommentoimaan luonnoksiani ja toivon mukaan valitsemaan itseään eniten miellyttävän kokonaisuuden mallien joukosta. Työt esiteltiin ensin Tikkurilan kahdelle vahtimestarille, jotka pitivät suunnitelmia onnistuneina. He eivät kuitenkaan heti lämmenneet oransseille yksityiskohdille esim. kauluspaidoissa ja fleecessä, ja olisivat toivoneet, että vaatteet olisivat olleet yksivärisiä (esim. fleece kokonaan musta). Tikkurilan vahtimestarit selkeästi suosivat luonnosten rennompaa kokonaisuutta, jossa alaosana toimivat farkut. Vaikka tiedostin, että jokaista käyttäjää täysin miellyttävää lopputulosta tuskin saisi koskaan aikaiseksi, oli heidänkin kommentistaan hyötyä mallien jatkokehittelyä ajatellen.

Leppävaaran vahtimestarit taas vaikuttivat pitävän enemmän virallisemmasta asukokonaisuudesta, jonka he ajattelivat kuvastavan hyvin nimenomaan

”luotettavuutta”. He myös kokivat, että hillitympi asukokonaisuus erottaisi heidät paremmin muista kiinteistössä liikkuvista henkilöistä, kuten opiskelijoista ja opettajista. Toisin kuin Tikkurilassa, Leppävaaran vahtimestarit pitivät oransseista tehosteista vaatteista, sillä heidän mielestään ne toivat ”raikkautta harmaaseen pohjaan”.

Vahtimestareiden ja viestintäsuunnittelijan kommenttien perusteella valitsin luonnoskokonaisuus ”Luotettavan” pohjaksi lopulliselle työasukokonaisuudelle. Mallien yksityiskohtia ja värityksiä viilasin vielä jonkin verran, jotta saisin aikaiseksi mahdollisimman yhtenäisen kokonaisuuden. Tämän jälkeen esittelin lopulliset mallit Metropolian uudelle kiinteistöpäällikölle, Niko Takalalle, sekä muille kiinteistöpalvelujen työntekijöille. Heidän mielestään hillityt harmaat sopivat hyvin vahtimestarien työnkuvaan, ja uskoivat muutenkin asujen olevan tarkoitukseensa sopivia. Keskustelimme myös hieman projektin jatkosta ja vaatteiden hankinnasta. Päädyimme lisäämään kokonaisuuteen vielä naisvahtimestarin toivoman hameen, jonka olin aiemmin karsinut mallien joukosta, koska epäilin, ettei se sopisi budjettiin.

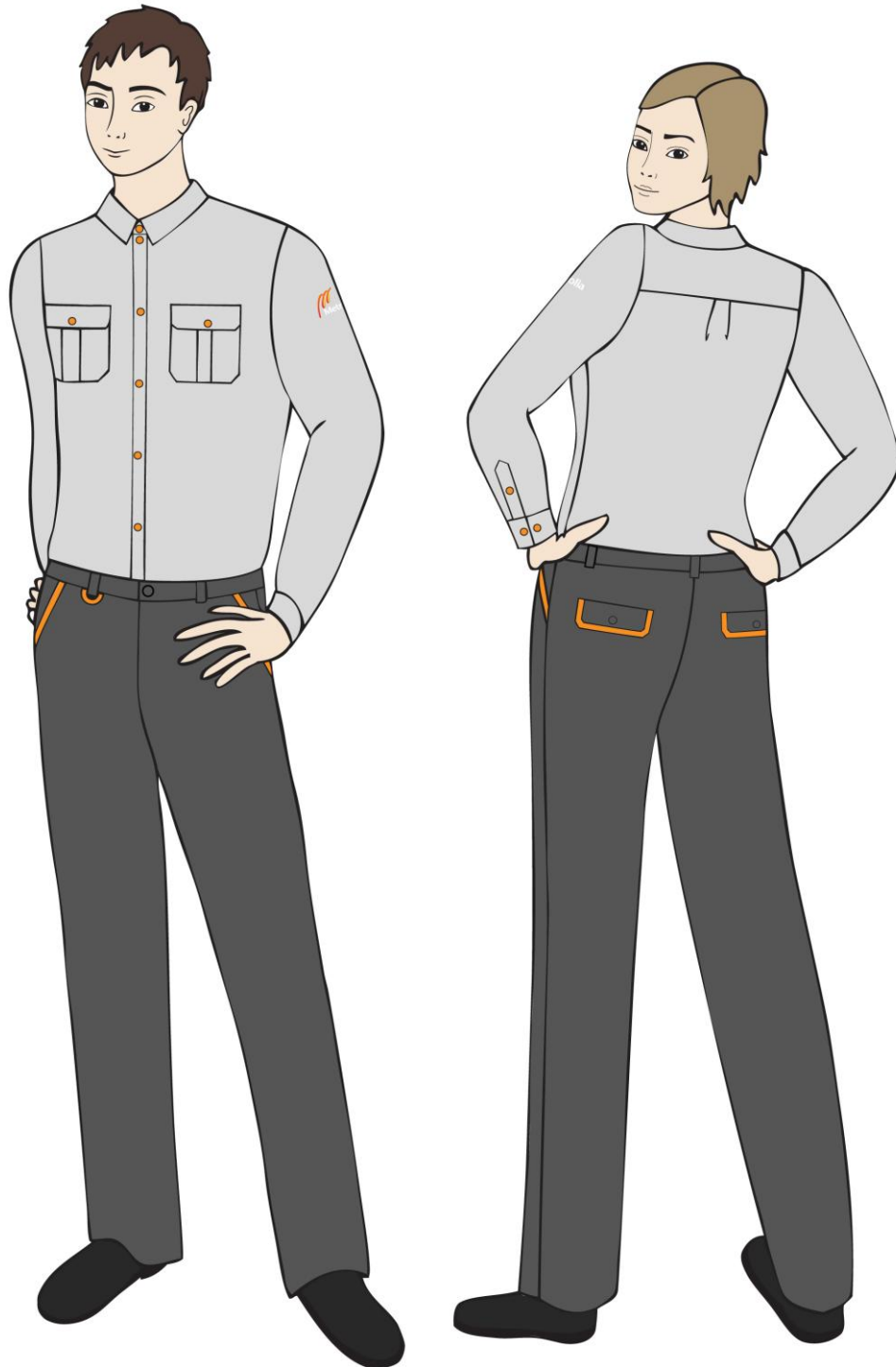
5.2 Valmis työasukokonaisuus

Lopullisen työasukokonaisuuden muodostavat vaaleanharmaa pitkä- ja lyhythihainen kauluspaita, tummanharmaat housut ja hame sekä musta fleece (liite 2). Metropolian toista pääväriä oranssia on lisätty tehostevärinä jokaiseen vaatteeseen. Kokonaisuus perustui ”Luotettava”-luonnoskokonaisuuteen muutamien muutoksien. Kauluspaitaan lisäsin rintataskut, poistin epoletit sekä siirsin Metropolian logon vasempaan hihaan rinnasta. Päädyin käyttämään lyhythihaisessa paidassa samoja yksityiskohtia kuin pitkähihaisessa versiossa. Muutin housujen takataskujen nappien värin yhteneväksi tummanharmaan pohjan kanssa, mutta muuten säilytin ne samanlaisina kuin aiemmissa luonnoksissa. Fleeecen pohjavärin vaihdoin mustaksi sekä muutin taskujen paikkaa.

Kokonaisuuden perustana toimivat pitkähihainen kauluspaita ja housut (kuvio 11). Paidassa on kaksi kannellista, napeilla suljettavaa rintataskua, joissa on laskokset tuomassa lisätilaa ja koristeellisuutta. Paidan selkäkaarrokkeessa on lautalaskos lisäämässä väljyyttä; näin saadaan lisää liikkumisvaraa. Miesten malli on melko suora, naisten versio taas on hieman tyköistuvampi ja siinä on muotolaskokset rinnan kohdalla; tämä helpottaa paidan sarjontaa isompiinkin kokoihin. Paidan vasemmassa hihassa on brodeerattu Metropolian logo. Hihan brodeeraukseen liittyneistä epäilyistä

huolimatta päädyin kuitenkin sijoittamaan logot hihoihin. Vahtimestarien kaulassa kantama henkilökortti toistaa Metropolian värejä, joten koin, että rinnassa ollut brodeeraus olisi ollut liian lähellä henkilökorttia. Jos brodeeraus hihaan ei kuitenkaan onnistu, voi logon paikan vaihtaa. Väriä vaaleanharmaaseen pohjaan tuovat oranssit napit. Vaikka painonapit olisivat olleet kenties kestävämpi vaihtoehto, koin että normaali nappi ja napinläpiyhdistelmä on kuitenkin siistimpi valinta vahtimestarien asuihin. Paidan materiaaliksi sopisi parhaiten noin 130–150 grammaa/neliometri painava puuvilla-polyesteripopliini.

Tummanharmaissa housuissa on oranssit koristetereet taskunsuissa sekä takataskujen kansissa. Väriä tuo myös oranssi avainkoukku housujen etupuolella. Malliltaan housut ovat suorat ja väljähköt. Joustoa vyötärölle tuo taakse vyötärökaitaleeseen piilotettu kuminauha, joka myös auttaa pitämään vyötärön paikoillaan esim. kumarrusliikkeissä. Etutaskut ovat avoimet viistotaskut, jotka on tuettu oransseilla tereillä. Takataskut ovat kannelliset, ja ne suljetaan napilla. Materiaalina toimisi esim. joustava, noin 230–250 grammaa/neliometri painava puuvilla-polyesterigabardiini. Gabardiini on luonnostaan melko siliävä ja vahva sidos, mutta pieni määrä polyesteriä puuvillan lisäksi tuo lisää siliävyyttä ja kestävyyttä kankaaseen.

Kuvio 11. Pitkähihainen kauluspaita ja suorat housut.

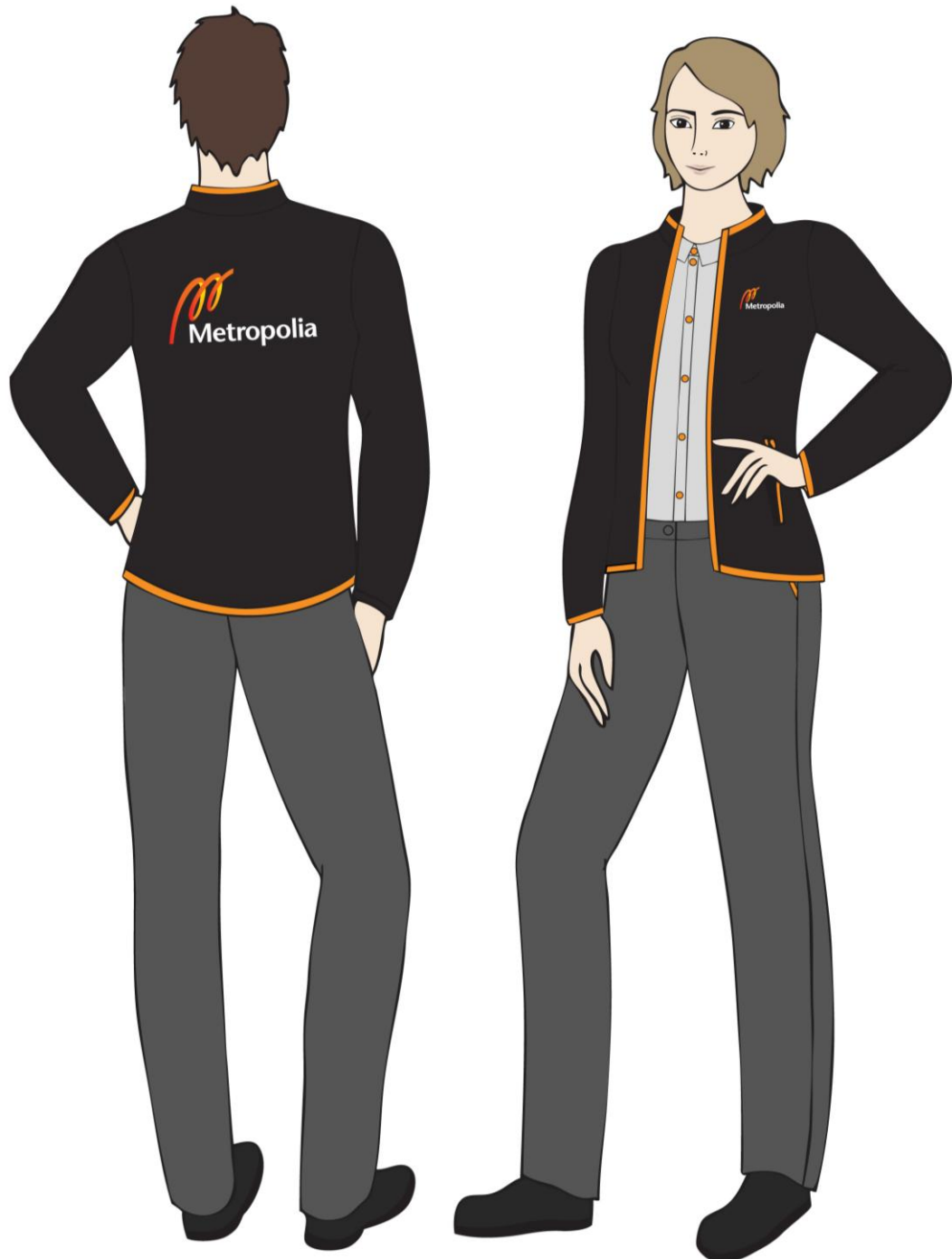
Kesäkäyttöön valikoitui lyhythihainen kauluspaita, joka on malliltaan ja yksityiskohdiltaan samanlainen pitkähihaisen version kanssa (kuvio 12). Myös lyhythihaisessa paidassa on Metropolian brodeerattu logo vasemmassa hihassa. Materiaali sama kuin pitkähihaisessa tai mahdollisuuksien mukaan hieman kevyempi.

Kuvio 12. Lyhythihainen kauluspaita kesäkäyttöön.

Talvikäyttöön valitsin mustan fleeecepusakan, jossa on oranssit, joustavat tereet pääntiellä, hihansuissa ja helmassa (kuvio 13). Fleecessä on vetoketjusuljenta sekä vetoketjulliset taskut edessä. Vetoketjut ja taskujen kaitaleet ovat myös oranssit väriltään. Helmanleveyyttä voi säätää pikalukollisella kuminauhalla, joka on piilossa

helman sisäpuolella. Etupuolella on brodeerattu pienempi Metropolian logo ja selkäpuolella suurikokoinen logo tuomassa väriä mustaan pohjaan. Materiaalina noin 300 grammaa/neliömetri painava, kaksipuoleinen harjattu polyesterifleece, jossa on antipilling-käsittely nyppyyntymisen ehkäisemiseksi.

Kuvio 13. Fleecepusakka talvea varten.

Naisvahtimestarille suunniteltiin alaosavaihtoehdoksi myös hame (kuvio 14). Hame on hieman A-linjainen ja ulottuu polveen. Keskellä edessä oleva leikkausnauma luo hieman pidentävän vaikutelman. Takasaumassa on piilovetoketju pukemista varten. Hame on vuorillinen. Värinä hameessa on sama tummanharmaa kuin housuissakin sekä oranssein terein koristellut kannelliset koristetaskut edessä. Materiaali on samaa kuin housuissa tai mahdollisesti hieman laskeutuvampaa villa- tai viskoosisekoitetta.

Kuvio 14. Naisvahtimestarin hame.

6 Pohdintaa

Työ lähti liikkeelle Metropolia Ammattikorkeakoulun kiinteistöpäällikön yhteydenotosta. Oli helppo tarttua aiheeseen, josta oli jonkin verran omakohtaista kokemusta, mutta joka kuitenkin tarjoaisi paljon uusia haasteita. Käyttäjälähtöinen suunnittelu oli itselleni melko uusi aihepiiri, jonka läpikäymisen uskoin laajentavan omaa osaamistani.

Aineiston kerääminen onnistui melko helposti, vaikkakin työvaatteisiin liittyvää kirjallisuutta ei juurikaan löydy. Vahtimestareilta, kiinteistöpäälliköiltä ja viestintäsuunnittelijalta sain kuitenkin työtä varten arvokasta tietoa, joka mielestäni korvasi kirjallisuuden puutteen. Suoritin ensimmäiset haastattelut sähköpostitse, mutta niiden tulokset olisivat olleet varmasti kattavampia, jos olisin haastatellut vahtimestareita kasvokkain. Pääsin kuitenkin lähtökohta-analyysejä tehdessäni ja alustavia luonnoksia esitellessäni keskustelemaan kaikkien vahtimestareiden kanssa, joten sähköpostihaastattelun aukkoja pystyin täydentämään jälkeenpäin. Luonnollisesti myös vestonomikoulutuksen aikana opitut asiat ja kerääntynyt tietopohja tukivat tehtävää ja erityisesti apua oli koulussa tehdyistä suunnittelutöistä, jotka ovat sivunneet aihetta.

Opin myös, että ihmiset lukevat kuvia hyvin eri lailla. Esitellessäni luonnoksia vahtimestareille esimerkiksi mielikuvat hihojen pituudesta tuntuivat vaihtelevan. Itse koin piirtäneeni lyhythihaisten paitojen luonnoksiin tavanomaisen pituiset hihat, mutta eräs vahtimestareista piti niitä ensimmäisellä silmäyksellä aika lyhyinä. Tämän vuoksi oli olennaista, että olin mukana selostamassa luonnoksia, sillä pelkkien kuvien kautta ideani olisivat tuskin menneet niin helposti perille.

Viestintäsuunnittelijan kommentteista oli paljon hyötyä työn kannalta ja oli tärkeää huomata, että muiden käsitykset vahtimestarien imagosta ja työnkuvasta saattavat olla hyvinkin erilaiset kuin omani. Tavattuani ja keskusteltuani Metropolian viiden vahtimestarin kanssa olin muodostanut heidän työstään ja olemuksestaan melko rennon mielikuvan. Viestintäsuunnittelijat vaikuttivat kuitenkin mieltävän vahtimestarien imagon jokseenkin virallisemmaksi kuin mitä itse olin ajatellut. Omaan mielikuvaani lienee vaikuttaneen myös se, että Tikkurilan vahtimestarit kertoivat menon olleen aina

rennompaa kyseisellä kampuksella, kenties siksi, että se on yksi Metropolian kulttuurialan toimipisteistä.

Mielestäni työn tavoitteet saavutettiin niin toiminnallisessa kuin myös tutkimusosiossa. Toiminnallisessa osuudessa tuloksena oli Metropolian imagoa tukeva, toimiva työasukokonaisuus, joka miellytti myös tulevia käyttäjiä. Tutkimusosiossa on tarkasteltu pääpiirteittäin toimivan työvaatetuksen ominaisuuksia painottaen nimenomaan Metropolian vahtimestareiden työnkuvaa. Tarkempaa tietoa vahtimestarien työoloista olisi voinut saada mittaamalla työolosuhteita; esimerkiksi tutkimalla tarkemmin lämpötilojen vaihtelua tai järjestämällä havainnointitilanteen, jossa olisi saanut vielä paremman käsityksen vahtimestarien työn vaatimista liikeradoista ja työasunnoista.

Kuten työn alkuvaiheessa ajattelinkin, opin prosessin aikana paljon uutta asiaa, erityisesti käyttäjälähtöisestä suunnittelusta. Vastuu työasujen suunnitteluprojektin läpiviemisestä oli myös opettavaista, ja koenkin, että sain työstä lisää itsevarmuutta.

Alunperin toivoin työasuista hieman erikoisempia, mutta työasujen suunnittelulle vaikuttaa olevan ominaista se, että villeistä ideoista huolimatta lopullisista vaatteista muotoutuu käyttäjien toiveiden perusteella kuitenkin melko perinteisiä. Olen silti tyytyväinen suunnittelemani asukokonaisuuteen, ja uskon sen toimivan hyvin vahtimestarien työssä. Mallit ovat ajattomia, joten tarvittaessa asujen ilmettä voi myös uudistaa esimerkiksi vaihtamalla väritystä ja yksityiskohtia.

Koska tämä työ keskittyi vain asujen suunnitteluun, voisi aiheesta jatkaa esim. perehtymällä työasujen hankintaan tai tutkimalla suunniteltujen asujen toimivuutta käyttäjätestien avulla todellisissa tilanteissa. Itse jatkan vielä aiheen parissa ohjeistamalla suunnittelemani mallit erillisenä projektina ja kokoamalla suunnitteluportfolion, jota Metropolian kiinteistöpalvelut voivat hyödyntää työasujen hankintavaiheessa tämän opinnäytetyön lisäksi. Uskon, että opinnäytetyöstäni on hyötyä myös muille työvaatetuksesta kiinnostuneille opiskelijoille.

Lähteet

Antikainen, Tuula, Hurme, Maisa, Ilmarinen, Raija, Mäkinen, Helena & Tammela, Erja 1996. Toimiva työ- ja suojavaatetus. Helsinki: Työterveyslaitos.

Ava 2012. Vaikuttavatko työvaatteet hyvinvointiin? [verkkosivu] <<http://www.avatv.fi/muoti/artikkeli.shtml/vaikuttavatko-tyovaatteet-hyvinvointiin/2012/12/1677543>> (luettu 01.02.2013).

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15.–16. painos. Helsinki: Tammi.

Lohikoski, Erja 2013. Palautetta: Vahtimestarien työasuprojekti. [sähköpostiviesti] (luettu 19.02.2013).

Marttila-Vesalainen, Ritva & Risikko, Tanja 2006. Vaatteet ja haasteet. Helsinki: WSOY.

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2010. Opinto-opas. [verkkosivu] <<http://opinto-opas.metropolia.fi/>> (luettu 21.02.2013).

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2011a. Energiaa kumppanuudesta. [PowerPoint-esitys] (luettu 21.02.2013).

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2011b. Värit. Graafinen ohjeisto. [verkkosivu] <<https://tuubi.metropolia.fi/portal/fi/group/tuubi/henkilokunnalle/viestinta-ja-markkinointi/graafinen-ohjeisto/typografia/varit>> (luettu 21.02.2013).

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2012a. Metropolian tunnus Nousukierre. Graafinen ohjeisto. [verkkosivu] <<https://tuubi.metropolia.fi/portal/group/tuubi/henkilokunnalle/viestinta-ja-markkinointi/graafinen-ohjeisto/tunnus>> (luettu 21.02.2013).

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2012b. Brändi eli Metropolia-kuva. [PowerPoint-esitys] (luettu 18.03.2013).

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2013. Tietoa Metropoliasta. [verkkosivu] <<http://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/>> (luettu 21.02.2013).

Haastattelut

Haapakoski, Jonna 2012. Kiinteistöpäällikkö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Haastattelu: 6.7.2012.

Vahtimestarien haastattelupohja

Olen Mirka Niemi, Metropolian Vaatetusalan ko:n neljännen vuoden opiskelija. Suunnittelen ja ohjeistan opinnäytetyönäni Metropolian vahtimestareille työasun/asuja. Aloitan materiaalinkeräyksen työtä varten oheisella kyselyllä, johon toivottavasti voitte kaikki vastata mahdollisimman perusteellisesti. Tarkoituksena on suunnitella asianmukaiset, siistit ja tyylikkää Metropolian imagoa tukevat työasut, mutta yhtä tärkeää on suunnitella vaatetus, joka on käyttäjilleen, eli Teille, mieluinen, joten kaipaam tässä vaiheessa paljon informaatiota työnkuvastanne ja omista mieltymyksistänne!

Perustiedot

- Ikä?
- Pituus & paino?

Työnkuva

- Yleisimmät työtehtävät?
- Yleisin työasento?
- Liikeraadat; kuuluuko työpäivääsi paljon nostelua, kumartumista yms.?
- Olosuhteet; onko vetoa, muuttuvatko lämpötilat paljon yms.?

Nykyiset työvaatteet

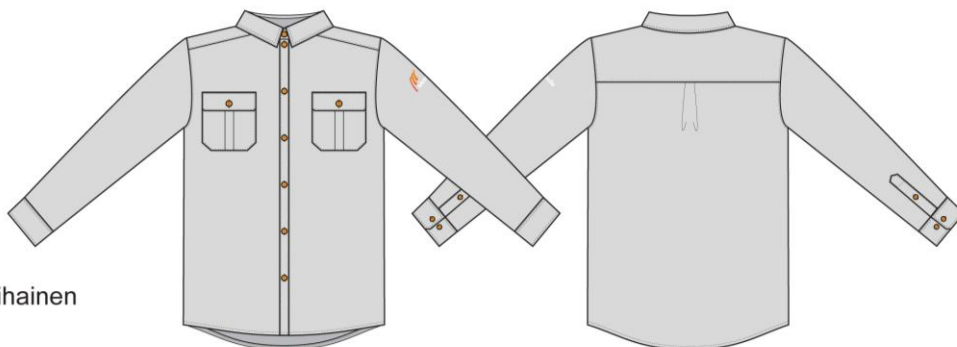
- Millaista vaatetusta käytät tällä hetkellä mieluiten työssäsi?
- Mitkä vaateratkaisut toimivat/mitkä eivät? Miksi?
- Taskujen tarve?
- Yleisimmät tahrat työvaatteissa/kuinka likaista työ on?
- Oletko huomannut työvaatteissasi kulumaa jossain tietyssä kohtaa?
- Kuinka paljon vuodenajat vaikuttavat työasuusi?
- Työvaatetuksen vaikutus työmotivaatioon?
- Mitä työvaate merkitsee sinulle?
- Oletko helposti tunnistettavissa silloin, kun et ole työpisteessäsi?

Uusi, yhtenäinen työvaatetus

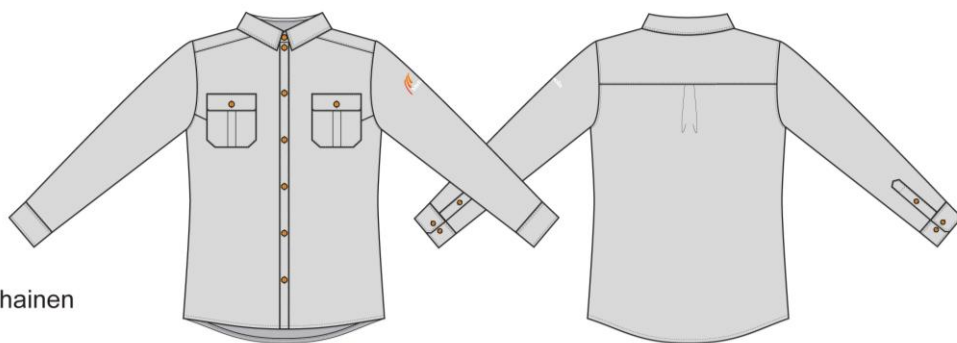
- Mitä odotat tulevilta työvaatteilta?
- Toiveita, ehdotuksia, ideoita yms.?

Mallien tasokuvat

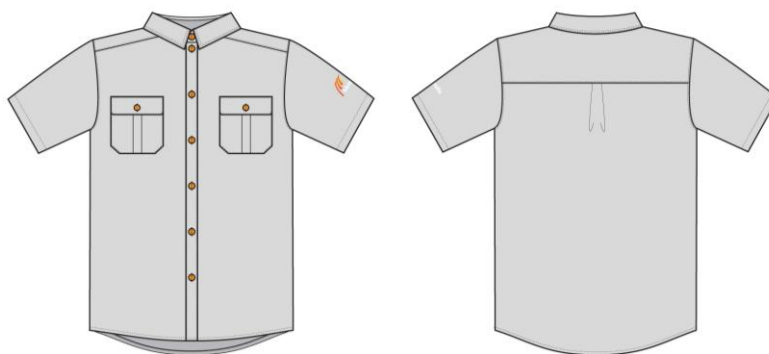
Miesten pitkähihainen
kauluspaita

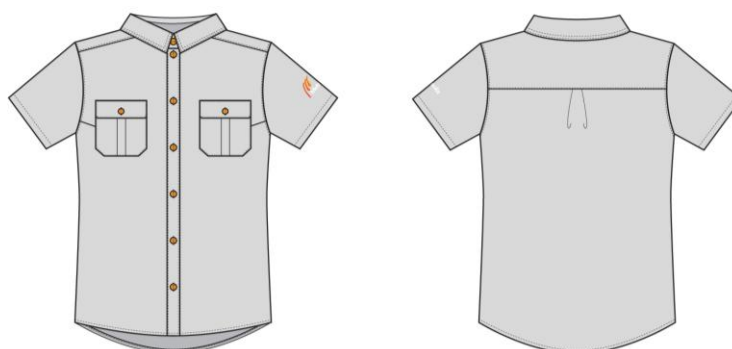
Naisten pitkähihainen
kauluspaita

Miesten lyhythihainen
kauluspaita

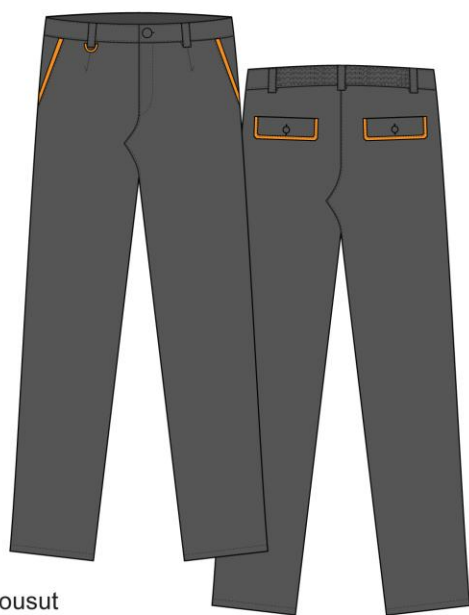
Naisten lyhythihainen
kauluspaita

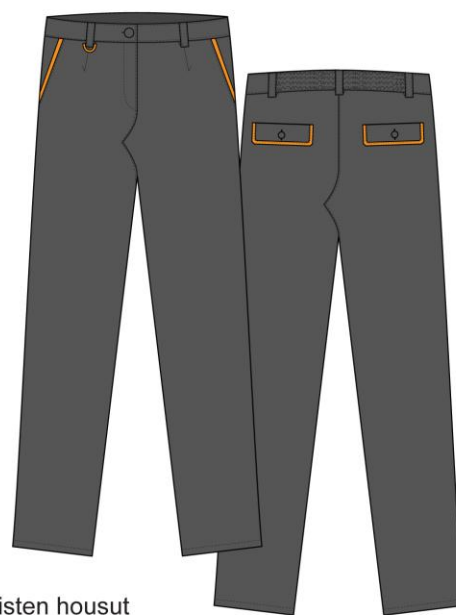
Fleecepusakka

Miesten housut

Naisten housut

Naisten hame

